

ПРАВОВІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНСТРУМЕНТІВ ВИВЕДЕННЯ НЕПЛАТОСПРОМОЖНИХ БАНКІВ З РИНКУ В УКРАЇНІ**LEGAL ASPECTS OF INTRODUCING AND DEVELOPING BANK FAILURE MANAGEMENT TOOLS IN UKRAINE**

Ященко К.Ю., аспірант

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Стаття присвячена дослідженню правових аспектів появи та розвитку інструментів врегулювання банків в Україні, а також визначення напрямків розвитку системи таких інструментів. Розвиток системи інструментів врегулювання банків автором поділяється на чотири періоди. Першим періодом є строк між 1991 та 1999 роками протягом якого у законодавстві не було передбачено інструментів примусового врегулювання банків. В середині цього періоду виникли кризові явища, що призвели до банкрутства кількох десятків банків. У другій половині 90-х років в Національного банку України (далі – НБУ) вже було розуміння, що державі доведеться виводити банки з ринку примусово. Другий етап почався на межі тисячоліть (1999/2001 роки) концептуальними змінами у банківському законодавстві, а саме, відділення процедури врегулювання банків від загальної процедури банкрутства, створення Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (далі – ФГВФО), а також наділення НБУ повноваженнями з примусового врегулювання банків шляхом їх реорганізації як юридичних осіб. Третій етап розпочався у 2012 році прийняттям Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», яким фактично було впроваджено модель врегулювання банків, аналогічну США. Повноваження по врегулювання банків передано від НБУ до ФГВФО (органу врегулювання). В законодавстві було сформовано систему з п'яти інструментів врегулювання банків (ч. 2 ст. 39 названого Закону), яка у 2015 році була доповнена інструментом bail-in для виведення банку з ринку за участю держави. Українське законодавство достатньо прогресивне в частині врегулювання банків, однак воно повинно бути надалі вдосконалене і приведене у відповідність до законодавства ЄС. Подальша реформа інструментів врегулювання складатиме четвертий етап, який має завершитися імплементацією в українське законодавство BRRD. Слід очікувати наступні етапи реформ у зв'язку з розробкою та оприлюдненням проекту змін до BRRD.

Ключові слова: Національний банк України, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, Директива 2014/59/ЄС, Ключові характеристики ефективних режимів врегулювання фінансових установ, неплатоспроможність банків, передача активів і зобов'язань, інструмент відокремлення активів.

The Article analysis legal aspects of introducing and developing bank failure management tools in Ukraine as well as ways of further improvement of the system of such tools. The article divides the evolution of Ukraine's bank resolution instruments into four distinct periods. The first period is 1991–1999 when Ukrainian legislation did not include provisions for mandatory bank resolution instruments. A crisis in the mid-1990s resulted in the bankruptcy of several dozen banks. The National Bank of Ukraine (NBU) began recognizing the necessity of removing banks from the market during this phase. The second period is 1999/2001 when the turn of the millennium marked a shift in banking legislation. Key developments included the separation of bank resolution procedures from general bankruptcy procedures, the establishment of the Deposit Guarantee Fund (DGF), and the delegation of authority to the NBU to resolve banks by reorganizing them as legal entities. In 2012, the third period commenced with the enactment of the Law of Ukraine “On the Household Deposit Guarantee System”. This law introduced a bank resolution model akin to that in the United States. Authority to resolve banks was transferred from the NBU to the DGF, a regulator vested with substantial powers to transfer assets, liabilities, and shares of banks without owners' consent or that of third parties. The legislation introduced a system of five bank resolution instruments (Article 39(2) of the Law), later supplemented in 2015 with the bail-in tool to facilitate the state's involvement in removing banks from the market. The current legal framework in Ukraine is generally forward-looking in terms of bank resolution. However, there is room for improvement in terms of alignment of the national legal framework with the EU Acquis. Further reform of bank resolution tools be the fourth stage of development, which should culminate in the incorporation of the BRRD into Ukrainian law. One should expect further stages of reforms of EU developed and published proposal for amendments to the BRRD.

Key words: National Bank of Ukraine, Deposit Guarantee Fund, BRRD, Key Attributes of Effective Resolution Regimes for Financial Institutions, bank insolvency, transfer of assets and liabilities, asset separation tool.

Вступ. Поява та розвиток системи виведення неплатоспроможних банків з ринку, як і розвиток системи гарантування (страхування) вкладів (депозитів) фізичних осіб є частиною банківської системи, логічним її продовженням. При цьому банківська система будь-якої країни існує за певними принципами, які є достатньо уніфікованими як на міжнародному рівні, так і на рівні Європейського Союзу. У той же час, система гарантування (страхування) вкладів (депозитів) тривалий час була відсутньою у певних країнах взагалі, а правовий режим неплатоспроможних банків базувався на загальному законодавстві про банкрутство. Стимулом до розробки міжнародних стандартів сфері виведення неплатоспроможних банків з ринку стала Світова фінансова криза 2007–2008 років, після якої були розроблені Ключові характеристики ефективних режимів врегулювання фінансових установ Ради фінансової стабільності для врегулювання глобальних системно важливих банків [1]. Принципи, закладені у Ключових характеристиках, були відображені у Директиві ЄС 2014/59/EU з відновлення діяльності і врегулювання (примусової реструктуризації) кредитних установ та інвестиційних фірм (Bank Recovery and Resolution Directive або

BRRD) [2], яка стала поштовхом до проведення реформ та запровадження спеціального режиму в країнах ЄС.

Постановка проблеми. Зважаючи на те, що 23 червня 2022 року Україна отримала статус кандидата в члени ЄС, необхідно забезпечити імплементацію в українське законодавство основних актів ЄС, у тому числі й в частині функціонування системи врегулювання банків. В першу чергу мова йде про BRRD, яка служить орієнтиром для країн-кандидатів у ЄС та великого регіону Європи та Центральної Азії. BRRD базується на інших законодавчих актах ЄС, таких як вимоги до достатності капіталу для банків (CRR/CRD), Регламенті європейської ринкової інфраструктури (EMIR), Директиві про схеми гарантування вкладів (DGSD) і правил ЄС про державну допомогу, як наріжний камінь [3, с. 5]. Ця стаття покликана дослідити появу та розвиток інструментів врегулювання банків в Україні, а також визначити стан українського законодавства в частині імплементації вимог BRRD.

Метою статті є характеристика правових аспектів появи та розвитку інструментів врегулювання неплатоспроможних банків в Україні, а також визначення напрямків розвитку системи таких інструментів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основна частина досліджень на даний час стосується питань функціонування банківської системи або системи гарантування (страхування) вкладів (депозитів). Питанню дослідження системи виведення неплатоспроможних банків з ринку (врегулювання банків) приділено незначна кількість робіт, зокрема праці вчених О.М. Лобач, А.А. Нечай, О.П. Орлюк, П.С. Пацурківського, Л.А. Савченко, Ю.Г. Собчук, Є.С. Ходак, О.А. Швагер та інших.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження питань періодизації розвитку банківської системи України у працях вітчизняних вчених (О. Дзублюк, І. Лютий, Б. Луців, О. Вовчак, П. Матвієнко), Ю. Онищенко запропонував узагальнену періодизацію розвитку банківської системи, а саме: I етап – охоплює 1991–1996 рр. – відбувається закладення основ функціонування банківської системи в країні; II етап – охоплює 1997–2001 роки – створюється та удосконалюється законодавча база для формування банківської системи України; III етап – охоплює 2002–2008 роки – супроводжується активним розвитком банківської системи України; IV етап – охоплює 2009–2013 роки – трансформація банківської системи України під впливом світової фінансової кризи; V етап – охоплює 2014 р. по теперішній час – етап реформування вітчизняної банківської системи, що призвело до загострення банківської кризи в країні під впливом внутрішніх факторів [4, с. 812].

Система гарантування вкладів та система інструментів врегулювання банків, звичайно ж тісно пов'язані з розвитком банківської системи в цілому. Проте вони мають й істотні відмінності, оскільки служать досягненню різної мети. Беручи за основу періодизацію саме Ю.Онищенка для банківського сектору, розглянемо як на неї накладається періодизація розвитку системи врегулювання банків та гарантування вкладів.

Першим періодом створення інструментів врегулювання неплатоспроможних банків доцільно вважати строк між 1991 роком та 1999 роком (який співпадає з першими двома етапами розвитку банківської системи України за періодизацією Ю. Онищенка). Цей період починається з набранням чинності Законом України «Про банки і банківську діяльність» 20 березня 1991 року № 872-ХІІ [5]. У цьому Законі ніяк не вирішувалося питання врегулювання неплатоспроможних банків. У статті 37 «Припинення діяльності комерційних банків» містилася відсилка до загального законодавства, зазначаючи, що «комерційний банк припиняє свою діяльність відповідно до цього Закону і законодавства України про акціонерні товариства та інші види господарських товариств» [5]. У розвиток зазначеного Закону у 1992 році було прийнято Тимчасове положення про порядок створення, реєстрації комерційних банків і здійснення нагляду за їх діяльністю [6], розробники якого вже розуміли, що державі доведеться виводити банки з ринку примусово. Таке розуміння стало кроком вперед на шляху появи спеціальних інструментів врегулювання банків, відмінних від загальної процедури банкрутства юридичних осіб. Так, у пункті 7.1 названого акту було зазначено, що Національний банк України (далі – НБУ) має право припинити діяльність банків та філій у разі: (1) виявлення недостовірних даних, на основі яких вони були зареєстровані; (2) затримки початку діяльності більше як на один рік з часу реєстрації; (3) здійснення операцій, заборонених статтею 3 Закону України «Про банки і банківську діяльність», а також таких, що виходять за межі їх правомірності; (4) систематичного порушення економічних нормативів, невиконання розпоряджень НБУ; (5) подання недостовірної чи неподання звітності; (6) збиткової діяльності, виникнення становища, що загрожує інтересам їх вкладників і кредиторів; (7) виявлення порушень вимог антимонопольного законодавства і створення перешкод при використанні клієнтом

права вільно вибирати банк; (8) подання судом рішення про ліквідацію банку [6].

На цьому примусовість припинення банку не була розвинута конкретними повноваженнями НБУ. На той час концептуально неплатоспроможність банку зводилося до банкрутства будь-якої юридичної особи. Відповідно до пунктів 7.3 та 7.4 зазначеного Тимчасового положення, при припиненні діяльності банку за постановою НБУ постанова доводилася до відома ради банку. Сама ж ліквідація банку здійснюється у відповідності до Законів України «Про банки і банківську діяльність», «Про господарські товариства» та «Про банкрутство». Закон України «Про банкрутство» в редакції того періоду містив зворотну відсилку на Закон України «Про банки і банківську діяльність», зазначаючи, що провадження справ про банкрутство банків регулюється з урахуванням вимог Закону Української РСР «Про банки і банківську діяльність» [7]. Фактично банки підпадали під чинну на той час конкурсну процедуру, орієнтовану на інтереси кредиторів.

В середині цього періоду виникли кризові явища в банківській системі, що змусило НБУ задуматися над вирішенням проблеми врегулювання банків. У 1995 році врятувати ситуацію з неплатоспроможними банками намагалися разовими постановами правління НБУ, зокрема, постановою № 40 «Про невідкладні заходи щодо фінансового оздоровлення комерційних банків та відновлення їх ліквідності і платоспроможності» [8]. У пункті 3 цієї постанови зобов'язувалося неліквідні, неплатоспроможні та збиткові банки вжити конкретних заходів по скороченню витрат банку та забороні виплати дивідендів [8]. Законодавство на цей час ще не розмежовує поняття «неліквідні», «неплатоспроможні» та «збиткові» банки, а також не пропонує вживати заходів по їх фінансовій підтримці банків, не кажучи вже про їх врегулювання. Мова йшла лише про дії самого банку, які, на думку НБУ, мали б навести лад з активами та зменшити витрати банку.

У постановах Правління НБУ № 167 [9] та № 224 [10], які стосувалися результатів виконання вищезгаданої постанови, НБУ визначив основні на той час причини фінансових проблем банків: (1) порушення законодавства і нормативних актів НБУ; (2) порушення економічних нормативів; (3) порушення та зловживання у сфері кредитування; (4) низький рівень банківського менеджменту; (5) низька капіталізація банків, проте так і не запровадив дієвих механізмів реагування на неплатоспроможність банків. Названі постанови не принесли великого результату. У 1996 році з 180 банків прямими банкрутами стали 45 банків та 60 опинилися у стані прихованого банкрутства і ще протягом багатьох років виборюватимуть право на існування [11, с. 808]. Але зазначені постанови мають велике значення для появи механізмів врегулювання банків в Україні, оскільки саме після них НБУ розпочав розробку нового законодавства, яке стало підґрунтям для створення інструментів з врегулювання банків.

Другий етап створення інструментів врегулювання неплатоспроможних банків почався на рубежі тисячоліть з 1999/2000 років концептуальними змінами у банківському законодавстві, а саме:

1) прийняттям в 1999 році та набранням чинності з 01 січня 2000 року нової редакції Закону України «Про банкрутство» з новою назвою – Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [12], у частині другій статті 5 якого зазначено, що особливості провадження у справах про банкрутство банків регулюються законом про банки і банківську діяльність. Таким чином примусове врегулювання неплатоспроможних банків державою було виведено з-під дії загального законодавства про банкрутство;

2) прийняттям нового Закону України «Про банки і банківську діяльність» [13] та набранням ним чин-

ності 17 січня 2001 року, в якому функція примусового врегулювання банків державою була надана НБУ;

3) створенням та початком функціонування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (далі – ФГВФО), який було утворено на виконання Указу Президента України «Про заходи щодо захисту прав фізичних осіб – вкладників комерційних банків» [14]. У разі недоступності вкладу в комерційному банку фізичній особі гарантувалося відшкодування вкладу, включаючи проценти, у розмірі вкладу, але не більше 500 гривень. Наступним нормативно-правовим документом у цій сфері став Закон України «Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб», який був прийнятий 20 вересня 2001 року. Він передбачив збільшення гарантованої суми відшкодування кожному вкладнику банку – учаснику ФГВФО їх вкладів, включаючи проценти, в розмірі до 1200 гривень [15]. Таким чином було створено інституцію, на яку було покладено функції компенсації вкладів фізичним особам.

В контексті цих змін цікавою є еволюція розвитку інструментів врегулювання банків, зокрема, інструменту передачі активів і зобов'язань (P&A) та інструменту перехідної установи. Зазначений вище Закон України «Про банки і банківську діяльність» передбачив запровадження в неплатоспроможних банках, а також у банках тимчасової адміністрації, яку здійснював тимчасовий адміністратор, призначений НБУ (стаття 75). При цьому він переймав всі повноваження усіх органів управління та контролю банку (стаття 78), отримував право проводити інвентаризацію активів та зобов'язань банку, запроваджувати заборони або обмеження на певні банківські операції, вчиняти дії по поверненню майна банку (стаття 80 та 81) тощо. Багато з повноважень тимчасового адміністратора, які були закріплені в названому Законі у 2000 році, зараз розширені та вдосконалені у Законі України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» (далі – Закон про систему гарантування) для ФГВФО, як органу врегулювання банків, та його уповноважених осіб [16].

Закон регулював відносини попередження банкрутства банку за допомогою інститутів тимчасової адміністрації і мораторію та відносини ліквідації банку у разі прийняття НБУ рішення про відкликання у неплатоспроможного банку банківської ліцензії та його ліквідацію. Порядок правового регулювання неплатоспроможності комерційного банку суттєво відрізнявся від загального порядку визнання банкрутом суб'єкта підприємництва [17, с. 36], що слід вважати наступним кроком по створенню окремої від загальної процедури банкрутства системи інструментів врегулювання неплатоспроможних банків.

На той час стало очевидним, що «прокредиторська модель не пристосована до банківської неспроможності тому, що конкурс кредиторів фактично унеможливується через потреби оперативного й управлінського впливу на процеси виведення банку з ринку. Задоволення вимог кредиторів у першочерговому порядку не може бути забезпечене внаслідок розміщенні коштів банків за кредитними договорами серед суб'єктів господарювання, які, як правило, мають базові права щодо користування коштами, отриманими в кредит.» [18, с. 52].

Щодо самих інструментів врегулювання банків, то у статті 86 зазначалося, що діяльність тимчасового адміністратора припиняється у разі: (1) закінчення строку дії повноважень тимчасової адміністрації; (2) відкликання банківської ліцензії та прийняття рішення про призначення ліквідатора; (3) здійснення реорганізації банку відповідно до глави 5 названого Закону; (4) усунення тимчасового адміністратора відповідно до рішення НБУ [13]. Цікавими для формування системи інструментів врегулювання банків у цьому випадку є пункти 2 та 3 частини першої статті 86 Закону, оскільки пункт 2 названої статті за своєю суттю відповідає сучасному першому способу врегулювання неплатоспроможного банку відповідно до

пункту 1 частини другої статті 39 Закону про систему гарантування, а саме, «1) ліквідація банку з відшкодуванням з боку Фонду коштів за вкладами фізичних осіб у порядку, встановленому цим Законом.» [16]. А пункт 3 частини першої статті 86 Закону робить відсилку на главу 5 Закону, яка регулює процедуру реорганізації. Глава 5 Закону України «Про банки і банківську діяльність» (в редакції 2000 року), на яку є посилання у статті 86 Закону, містить статтю 26 відповідно до якої реорганізація може здійснюватися шляхом злиття, приєднання, поділу, виділення, перетворення. Далі уточнювалося, що означають поняття злиття, приєднання, поділу, виділення та перетворення банків [13]. Зазначена стаття Закону України «Про банки і банківську діяльність» (в редакції 2000 року) містить всі способи реорганізації юридичних осіб. Але найбільший практичний інтерес з точки зору розвитку інструментів врегулювання викликає положення про передачу активів та зобов'язань неплатоспроможного банку до платоспроможного банку, хай навіть в процесі універсального правонаступництва при злитті та приєднанні.

Проте, як зазначає О.М. Лобач, аналіз положень зазначеного Закону вказує на те, що більшість із відзначених раніше проблем щодо регулювання банкрутства банків розв'язання не отримали [17, с. 40]. На це звернули увагу також й інші вчені, які підкреслили, що з прийняттям нового Закону про банки невирішеними залишалася ціла низка конкретних науково-прикладних і практичних завдань щодо банківської справи, в тому числі і в регулюванні відносин, що виникали, коли банк знаходиться у стані фінансової скрути, порядку ліквідації, злиття та приєднання банків, не було вироблено шляхів підвищення рівнів капіталізації й ліквідності банків тощо [11, с. 7].

Вже невдовзі після набрання чинності Законом України «Про банки і банківську діяльність» проявилася необхідність удосконалення правового регулювання питань щодо реорганізації, ліквідації, неплатоспроможності комерційних банків, яка була визнана Верховною Радою України у постанові «Про Рекомендації парламентських слухань «Фінанси і банківська діяльність: сучасний стан та перспективи розвитку» від 15 травня 2003 р. № 781-IV, якою рекомендувалося НБУ здійснити «удосконалення процедур реорганізації та ліквідації банків» [19].

Після фінансової кризи 2007–2009 років стало зрозуміло, що потрібний наступний етап реформи інструментів врегулювання банків, який би забезпечив досягнення мети такого врегулювання. Відповідно до Огляду правової, інституційної та нормативної бази про неплатоспроможність банку, проведеного Міжнародним валютним фондом та Світовим банком у 2009 році метою провадження у справі про неплатоспроможність банку є забезпечення стабільності фінансової системи [20]. Реформа, яка мала забезпечити досягнення цієї мети проходила з орієнтацією на досвід США (FDIC).

Третій етап створення інструментів врегулювання неплатоспроможних банків розпочався у 2012 році прийняттям 23 лютого 2012 року Закону про систему гарантування [16], який набув чинності 21 вересня 2012 року. Цим Законом було впроваджено модель врегулювання банків, аналогічну США. Законом запроваджено поняття «проблемний банк» та «неплатоспроможний банк» із застосуванням кількісних та якісних критеріїв їх визначення, а також передано повноваження по врегулюванню банків від НБУ до ФГВФО. Тапер НБУ продовжує виконувати функції з банківського регулювання та нагляду. Виведення банків з ринку здійснює ФГВФО з дотриманням принципу найменш витратного для себе способу шляхом: (1) ліквідації банку з відшкодуванням з боку ФГВФО коштів за вкладами фізичних осіб; (2) ліквідації банку з відчуженням у процесі ліквідації всіх або частини його активів і зобов'язань на користь приймаючого банку;

(3) відчуження всіх або частини активів і зобов'язань неплатоспроможного банку на користь приймаючого банку з відкликанням банківської ліцензії неплатоспроможного банку та подальшою його ліквідацією; (4) створення та продаж інвестору перехідного банку з передачею йому активів і зобов'язань неплатоспроможного банку і подальшою ліквідацією неплатоспроможного банку; (5) продажу неплатоспроможного банку інвестору [16]. Тобто основним результатом реформи 2012 року стало створення сучасної системи інструментів врегулювання банків, які до 2023 року пройшли випробування часом в процесі врегулювання більш як 110 банків.

Проте навіть в межах цього етапу продовжується вдосконалення системи врегулювання банків. У 2015 році набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення системи гарантування вкладів фізич-

них осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку» [21]. Цим Законом було викладено детальну послідовність дій щодо швидкої передачі неплатоспроможного системного банку державі та його рекапіталізації, а також запроваджено новий інструмент врегулювання – bail-in з метою списання/конверсії певних зобов'язань для рекапіталізації неплатоспроможних банків. Тепер зобов'язання банку перед певними кредиторами можуть бути припинені в обмін на акції нової емісії цього банку, пропорційно вартості цих зобов'язань. Закон дозволяє використовувати bail-in як самостійний механізм або в поєднанні з продажем бізнесу чи перехідною інституцією.

На підставі описаних етапів розвитку інструментів ірегулювання банків, подивимося, які з основних положень Директиви BRRD вже реалізовані в українському законодавстві.

BRRD	Законодавство України
Держави-члени ЄС забезпечують, щоб органи врегулювання мали необхідні повноваження для застосування інструментів врегулювання до установ та організацій, що врегулюються відповідно до BRRD (ч. 1 ст. 37 BRRD)	Частина таких повноважень НБУ мав з 2001 року. З 2012 року повноваження передано ФГВФО та підсилено. Врегулювання здійснюється лише щодо банків.
Інструмент продажу бізнесу (п. «а» ч. 3 ст. 37 BRRD)	Реалізовано лише для банків (пункти 2, 3 та 5 ч. 2 ст. 39 Закону про систему гарантування)
Інструмент перехідної установи (п. «б» ч. 3 ст. 37 BRRD)	Реалізовано лише для банків (пункт 4 ч. 2 ст. 39 Закону про систему гарантування)
Інструмент відкремлення активів (п. «с» ч. 3 ст. 37 BRRD), який застосовується лише з іншим інструментом (ч. 5 ст. 37 BRRD)	Не передбачено такого інструмента
Інструмент bail-in (п. «д» ч. 3 ст. 37 BRRD)	Реалізовано в частині врегулювання неплатоспроможного банку за участю держави (ст. 41-1 Закону про систему гарантування)
Органи врегулювання можуть застосовувати інструменти з врегулювання окремо або в будь-якій комбінації (ч. 4 ст. 37 BRRD)	Реалізовано частково для інструменту bail-in.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Українське законодавство достатньо прогресивне в частині врегулювання неплатоспроможних банків. Подальша реформа інструментів врегулювання банків складатиме четвертий етап, який має завершитися імплементацією в українське законодавство

BRRD. Слід зазначити, що на рівні ЄС триває вдосконалення законодавства про виведення неплатоспроможних банків з ринку. Європейська комісія оприлюднила пропозицію щодо змін до BRRD [22]. У зв'язку з цим, слід очікувати наступні етапи реформування законодавства України як кандидата на членство у ЄС.

ЛІТЕРАТУРА

1. The Key Attributes of Effective Resolution Regimes for Financial Institutions: Financial Stability Board of 15 October 2014. URL: <https://www.fsb.org/work-of-the-fsb/market-and-institutional-resilience/post-2008-financial-crisis-reforms/effective-resolution-regimes-and-policies/key-attributes-of-effective-resolution-regimes-for-financial-institutions/> (Last accessed: 22.10.2023).
2. Establishing a framework for the recovery and resolution of credit institutions and investment firms and amending Council Directive 82/891/EEC, and Directives 2001/24/EC, 2002/47/EC, 2004/25/EC, 2005/56/EC, 2007/36/EC, 2011/35/EU, 2012/30/EU and 2013/36/EU, and Regulations (EU) No 1093/2010 and (EU) No 648/2012, of the European Parliament and of the Council: Directive 2014/59/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014. URL: EUR-Lex – 32014L0059 – EN – EUR-Lex (europa.eu) (Last accessed: 22.10.2023).
3. Understanding Bank Recovery and Resolution in the EU: A Guidebook to the BRRD / D. Freudenthaler et al. Vienna : World Bank, 2016. 179 p. URL: <http://hdl.handle.net/10986/25974> (Last accessed: 22.10.2023).
4. Онищенко Ю.І., Борисевич В.С. Етапи трансформації банківської системи України. *Мукачівський державний університет: Економіка і суспільство*. 2016. № 7. С. 805–812.
5. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 20 бер. 1991 р. № 872-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-12#Text> (дата звернення: 22.10.2023).
6. Тимчасове положення про порядок створення, реєстрації комерційних банків і здійснення нагляду за їх діяльністю: Протокол Правління Національного банку України від 17 лип. 1992 р. № 16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0016500-92#Text> (дата звернення: 22.10.2023).
7. Про банкрутство: Закон України від 14 трав. 1992 р. № 2343-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2343-12/ed19920514#Text> (дата звернення: 22.10.2023).
8. Про невідкладні заходи щодо фінансового оздоровлення комерційних банків та відновлення їх ліквідності і платоспроможності: Постанова Правління Національного банку України від 25 лют. 1995 р. № 40. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0040500-95#Text> (дата звернення: 22.10.2023).
9. Про хід виконання постанови Правління Національного банку України від 25 лютого 1995 року № 40 «Про невідкладні заходи щодо фінансового оздоровлення комерційних банків та відновлення їх ліквідності»: Постанова Правління Національного банку України від 30 червн. 1995 р. № 167. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/176639_524195 (дата звернення: 22.10.2023).
10. Про хід виконання постанови Правління Національного банку України від 25 лютого 1995 року № 40 «Про невідкладні заходи щодо фінансового оздоровлення комерційних банків та відновлення їх ліквідності»: Постанова Правління Національного банку України від 12 вер. 1995 р. № 224. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0224500-95#Text> (дата звернення: 22.10.2023).
11. Реорганізація і реструктуризація комерційних банків : навч. посіб. / В. І. Міщенко та ін. Київ : Знання, 2002. 216 с.

12. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 30 червн. 1999 р. № 784-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/784-14/ed19990630#o648> (дата звернення: 22.10.2023).
13. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудн. 2000 р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/ed20001207#o789> (дата звернення: 22.10.2023).
14. Про заходи щодо захисту прав фізичних осіб – вкладників комерційних банків України: Указ Президента України від 10 вер. 1998 р. № 996/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996/98#Text> (дата звернення: 22.10.2023).
15. Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 20 вер. 2001 р. № 2740-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2740-14#Text> (дата звернення: 22.10.2023).
16. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23 лют. 2012 р. № 4452-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17#Text> (дата звернення: 22.10.2023).
17. Лобач О. М. Фінансово-правове регулювання припинення діяльності неплатоспроможного банку: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, міжнар. ун-т. Київ, 2012. 186 с.
18. Возняковська К. До питання про правову модель режиму неспроможності банківських установ. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 8. С. 49–54.
19. Про рекомендації парламентських слухань «Фінанси і банківська діяльність: сучасний стан та перспективи розвитку»: Постанова Верховної Ради України від 15 травн. 2003 р. № 781-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/781-IV#Text> (дата звернення: 22.10.2023).
20. Leckow R. An Overview of the Legal, Institutional, and Regulatory Framework for Bank Insolvency : IMF Policy Paper № 09/32. Washington : International Monetary Fund, 2009.
21. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку: Закон України від 16 лип. 2015 р. № 629-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/629-19#Text> (дата звернення: 22.10.2023).
22. Reform of bank crisis management and deposit insurance framework. European Commission. europa.ua. URL: https://finance.ec.europa.eu/publications/reform-bank-crisis-management-and-deposit-insurance-framework_en (Last accessed: 22.10.2023).